SEÇKİN

ZEKİ, SORGULAYAN VE AYDIN

ALPER MURAT KIRPİK

ALPER MURAT KİRPİK

SEÇKİN

Zeki, Sorgulayan ve Aydın

Copyright © 2026 by Alper Murat KİRPİK

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, scanning, or otherwise without written permission from the publisher. It is illegal to copy this book, post it to a website, or distribute it by any other means without permission.

First edition

This book was professionally typeset on Reedsy.
Find out more at reedsy.com

Contents

1	Seçkin Nedir?	1
2	İnsan Neden Farklı Olmak İster?	9
3	Zeki, sorgulayan ve aydın insan her şeyi reddeden midir?	16
4	Online Sözlük Mecraları ve Muhalif Platformlar Bilgeliğin...	22
5	Postmodern Cahiliye Öğretilerine Sarılmak Ego Okşar Mı?	28
6	Bizim Oluşturduğumu Kavramlar Üstüne Kurduğumuz Anlamlar:...	34
7	Ahlak'ı Dinin Dışına Taşıyıp Seküler Bir Cemaat mi...	40
8	Beden Teşhiri, Erken Ergenlik ve Çıplaklık Modası: Benim...	47
9	Hint Öğretilerini Cilalayıp Pazarlamak	54
10	İbrahimi Dinlerin Derdinin Daha Gerçek Olması	60
11	Arayışın Kaynağının Varoluşsal Bir Dert Olması	66
12	Ateist, Deist ve Agnostik Figürlerin "Popi Abi" Kavramıyla...	71
13	Dininin Sınırında Gezenlerin Hadis İnkarcılarına Koşması	75
14	Dini Eğip Bükerek Modernize Etmeye Çalışmak	79

15 Teslim Olamamak Nefsin Kronik Sorunu mu? 82
16 Emrolunduğu Gibi Dostoğru Ol 86

1

Seçkin Nedir?

Gel, önce kelimeyi masaya yatıralım.

"Seçkin."

Bu kelimeyi duyduğunda zihninde ne canlanıyor? Biraz daha zeki insanlar mı? Kalabalığın arasından sıyrılmış, farklı düşünen, sıradanlığa tahammül edemeyen bir grup mu? Yoksa gizli gizli "ben de onlardanım" deme isteği mi?

Dürüst olalım. Çoğumuz bu kelimeyle karşılaştığında hafif bir gurur hissediyoruz. Çünkü insan kendini seçkin hissetmek ister. İnsan, sıradan olmadığını düşünmek ister. İnsan, kalabalığın içinde eriyip gitmediğine inanmak ister.

Bu istek yeni değil. Taş devrinden beri insanın içinde var. Ama çağ değiştikçe bu isteğin kılıfı değişti.

Eskiden seçkinlik; erdemle, hikmetle, ağırbaşlılıkla, fedakârlıkla ilişkilendirilirdi. Bugün ise seçkinlik; daha çok itiraz etmekle, daha çok reddetmekle, daha sivri konuşmakla, daha aykırı görünmekle eş tutuluyor.

Ve burada çok temel bir kırılma var.

Çünkü seçkin olmak ile farklı görünmek aynı şey değildir.

Ama popüler kültür, özellikle genç zihinlere şunu fısıldıyor:

"Ne kadar karşıysan, o kadar zekisin."

"Ne kadar inkârcıysan, o kadar aydınsın."

"Ne kadar alaycıysan, o kadar derinsin."

Bu fısıltılar zamanla iç ses oluyor.

İnsan fark etmeden kendi içine bu sesi yerleştiriyor.

Sonra bir gün aynaya bakıp şunu diyor:

"Ben seçkinim."

Peki gerçekten öyle mi?

Seçkinlik, başkalarını küçük görmek midir?

Seçkinlik, gelenekle dalga geçmek midir?

Seçkinlik, her şeye mesafe koymak mıdır?

Seçkinlik, hiçbir şeye bağlanmamak mıdır?

Eğer bunlarsa, ortada büyük bir sorun var.

Çünkü bu tarif, seçkinliği yüceltmiyor.

Bu tarif, seçkinliği ucuzlatıyor.

Seçkinlik kavramını doğru anlayabilmek için önce insanın doğasına bakmamız gerekiyor.

İnsan neden farklı olmak ister?

Psikolojide çok temel bir gerçek vardır: İnsan hem ait olmak ister hem de özel olmak ister.

Yani iki zıt ihtiyaç aynı anda çalışır:

Bir gruba ait olma ihtiyacı

Biricik olma ihtiyacı

Bu ikisi dengedeyse insan sağlıklıdır.

Ama denge bozulduğunda, insan ya tamamen kalabalığa karışır ya da herkesten kopup kendini tanrılaştırır.

Günümüzdeki "seçkinim" iddialarının büyük kısmı, ikinci tarafa kaymış durumda.

İnsan, içten içe değersiz hissettiğinde bunu telafi etmek ister.

Değersizlik duygusu ağırdır. Taşımak zordur.

Bu yüzden zihin kendine bir hikâye yazar:

"Ben sıradan değilim."

"Ben diğerleri gibi değilim."

"Ben görebiliyorum ama onlar kör."

Bu cümleler ilk bakışta güçlü görünür. Ama aslında derin bir kırılganlığın ürünüdür.

Gerçekten güçlü insan, sürekli "ben farklıyım" deme ihtiyacı hissetmez.

Gerçekten zeki insan, sürekli zekâsını ilan etmez.

Gerçekten seçkin insan, seçkin olduğunu ispatlamaya çalışmaz.

Çünkü onun seçkinliği dışarıya bağırmaz. İçeride sessizce vardır.

Tıpkı kökleri derinde olan ağacın dallarını savurmak zorunda kalmaması gibi.

Burada çok can yakıcı bir soruya geliyoruz:

Seçkinlik bilgi midir, bilgelik midir?

Bugünün dünyasında bilgiye ulaşmak kolay.

Bir tık.

Bir video.

Bir tweet.

Bir başlık.

Ama bilgelik hâlâ zor.

Bilgi biriktirmek insanı seçkin yapmaz.

Bilgiyle ne yaptığın yapar.

Bilgi, insanı iki yere götürebilir:

Ya tevazuya

Ya kibre

Bilgelik ise insanı sadece tevazuya götürür.

Gerçekten bilen insan, ne kadar az bildiğini fark eder.

Yüzeyde kalan insan ise her şeyi çözdüğünü zanneder.

Bugün birçok genç, birkaç kitap okuyunca, birkaç kavram

öğrenince, birkaç düşünürü tanıyınca "aydın" olduğunu düşünüyor.

Ama aydın olmak, sadece okumuş olmak değildir.

Aydın olmak;

Kendi karanlığını görebilmektir.

Kendi zaaflarını kabul edebilmektir.

Kendi nefsine karşı dürüst olabilmektir.

Eğer bir insan sürekli başkalarının cehaletinden bahsediyorsa ama kendi kibriyle yüzleşmiyorsa, o insan aydın değil, sadece yüksek seslidir.

Seçkinlik yüksek sesle olmaz.

Seçkinlik derinlikle olur.

Şimdi biraz sosyolojiye girelim.

Toplumlar bozulmaya başladığında önce kavramlar bozulur.

Kavram bozulursa anlam bozulur.

Anlam bozulursa yön bozulur.

Yön bozulursa insan kaybolur.

Bugün "özgürlük" deniyor. Ama çoğu zaman kastedilen şey sınırsızlık.

Bugün "sorgulamak" deniyor. Ama çoğu zaman kastedilen şey küçümsemek.

Bugün "aydınlanma" deniyor. Ama çoğu zaman kastedilen şey köksüzlük.

Seçkinlik de bu kavram kırımına kurban gitti.

Eskiden seçkin insan;

Topluma yük olmayan,

Ahlakıyla örnek olan,

Sözünün ağırlığı olan,

Emanet bilinci taşıyan insandı.

Bugün seçkin insan;

Her şeye burun kıvıran,

Her değeri alaya alan,
Her inancı problemli gören insan olarak pazarlanıyor.
Bu büyük bir algı operasyonudur.
Çünkü köksüz insan daha kolay yönlendirilir.
Aidiyeti olmayan insan daha kolay sürüklenir.
Hiçbir şeye bağlanmayan insan her şeye tüketici olur.
Popüler kültürün istediği de tam olarak budur.
Sorgulayan ama inşa etmeyen,
Eleştiren ama üretmeyen,
Reddeden ama yerine koymayan insan.
Bu tip insan kendini seçkin zanneder.
Ama aslında sistem için ideal müşteridir.
Şimdi biraz da din felsefesi açısından bakalım.
İlahi geleneklerde seçkinlik nasıl tanımlanır?
Hiçbirinde "en çok itiraz eden" övülmez.
Hiçbirinde "en çok inkâr eden" yüceltilmez.
Aksine;
Nefsini terbiye eden övülür.
Adaletten şaşmayan övülür.
Emanete sahip çıkan övülür.
Kendini bilen övülür.
Yani seçkinlik, içsel bir yolculuktur.

Modern insan ise içe bakmak yerine dışa bakmayı tercih ediyor.

Kendi karanlığıyla yüzleşmek yerine sistemi suçlamak daha kolay.

Ama gerçek seçkinlik şunu diyebilmektir:
"Benim de hatalarım var."
"Benim de nefsim var."
"Benim de karanlık tarafım var."

Bu cümleleri kuramayan insan, ne kadar okursa okusun

seçkin değildir.

Çünkü seçkinlik önce dürüstlüktür.

İnsanın kendine karşı dürüstlüğü.

Burada çok önemli bir ayrım yapalım:

Seçkin insan, her şeye karşı çıkan insan değildir.

Seçkin insan, her şeye körü körüne inanan insan da değildir.

Seçkin insan;

Anlamaya çalışan insandır.

Dinleyen insandır.

Tartabilen insandır.

Yani seçkinlik, denge işidir.

Ama popüler kültür dengeyi sevmez.

Çünkü denge sıkıcıdır.

Uçlar daha çok tıklanır.

Uçlar daha çok konuşulur.

Bu yüzden gençlere şu rol modeli sunulur:

"Asi aydın."

Her şeye sinirli.

Her şeye tepkili.

Sürekli alaycı.

Bu karakter zamanla ideal seçkin profili gibi sunuluyor.

Oysa sürekli öfkeli olan insan, derin değil, yorgundur.

Sürekli alay eden insan, güçlü değil, savunmadadır.

Alay çoğu zaman zekânın değil, güvensizliğin maskesidir.

Gerçekten güçlü insan, alaya ihtiyaç duymaz.

Gerçekten seçkin insan, küçümsemeden konuşabilir.

Şimdi çok can alıcı bir yere gelelim:

Seçkinlik yalnızlıktır.

Ama bu yalnızlık, "kimse beni anlamıyor" tripleri değildir.

Bu yalnızlık, kalabalık içinde bile kendi vicdanıyla baş başa kalabilme hâlidir.

Seçkin insan, herkes alkışlarken şüphe edebilir.
Seçkin insan, herkes söverken adil kalabilir.
Seçkin insan, herkes susarken konuşabilir.
Ama bunu ego için yapmaz.
Hakikat için yapar.
Aradaki fark uçurumdur.
Ego şöyle der:
"Bakın ben sizden üstünüm."
Hakikat arayışı şöyle der:
"Yanlış yapıyor olabilir miyiz?"
Birincisi narsisizmdir.
İkincisi bilgeliktir.
Bugün "seçkinim" diyenlerin önemli bir kısmı birinci grupta.
Bu kötü niyetle olmayabilir.
Ama sonuç değişmez.
Şimdi sana dürüst bir soru sorayım:
Seçkin olmak istiyor musun?
Eğer bu soruya hızlıca "evet" diyorsan, dur.
Neden istiyorsun?
Daha değerli hissetmek için mi?
Daha üstün görünmek için mi?
Daha farklı olmak için mi?
Eğer cevaplar bunlarsa, bu yol seni seçkin yapmaz.
Seni sadece daha kibirli yapar.
Ama eğer şunu diyorsan:
"Daha iyi bir insan olmak istiyorum."
"Daha ahlaklı olmak istiyorum."
"Daha tutarlı olmak istiyorum."
"Daha sorumlu olmak istiyorum."
İşte orası doğru kapı.
Seçkinlik bir sonuçtur.

Amaç değildir.
Amaç ahlaktır.
Amaç hakikattir.
Amaç arınmadır.
Seçkinlik bunların yan ürünüdür.
Şunu çok net söyleyeyim:
Gerçek seçkinlik, insanın kendini aşma çabasıdır.
Nefsini aşma çabası.
Tembelliğini aşma çabası.
Kibrini aşma çabası.
Bahanelerini aşma çabası.
Bu çaba yoksa, gerisi süstür.
En pahalı cümleleri kurabilirsin.
En sert eleştirileri yapabilirsin.
En karizmatik cümleleri paylaşabilirsin.
Ama iç dünyan aynıysa, değişen bir şey yoktur.
Seçkinlik, vitrin değil, mutfaktır.
Mutfakta ne pişiyorsa, hayatta o servis edilir.
Bu bölümü şu cümleyle bitireyim:
Seçkin olmak, başkalarından üstün olmak değildir.
Seçkin olmak, dünkünden üstün olmaya çalışmaktır.
Eğer her gün biraz daha vicdanlıysan,
Biraz daha adilsen,
Biraz daha merhametliysen,
Biraz daha dürüstsen,
İşte sen seçkinlik yolundasın.
Ve bu yol, alkışsız bir yoldur.
Ama gerçek olan tek yoldur.

2

İnsan Neden Farklı Olmak İster?

İnsan, doğduğu andan itibaren bir arayışın içine düşer. Bu arayışın adı çoğu zaman konmaz ama hissi nettir: "Ben kimim?"

Bu soru basit gibi görünür ama insanın bütün hayatını şekillendirir. İnsan bu soruya verdiği cevabı değiştirdikçe kişiliği, tercihleri, inançları, öfkeleri ve tutkuları da değişir.

Farklı olmak istemek, işte bu sorunun yan ürünlerinden biridir.

Çünkü insan sadece "kim olduğunu" değil, aynı zamanda "diğerlerinden nasıl ayrıldığını" da bilmek ister.

Bu noktada çok önemli bir ayrım var:

İnsan kendisi olmak ister.

Ama çoğu zaman bunu farklı olmakla karıştırır.

Kendisi olmak başka şeydir.

Farklı olmak başka şeydir.

Kendisi olmak; içinden geleni keşfetmektir.

Farklı olmak; başkalarına bakarak pozisyon almaktır.

Ve modern dünyada gençlerin büyük bir kısmı, farkında olmadan ikinci yolu seçiyor.

Önce işin psikolojik tarafına bakalım.

İnsanın içinde çok güçlü bir "görülme ihtiyacı" vardır.
Bu ihtiyaç bebeklikte başlar. Bebek ağlar, biri gelsin diye.
Çocuk konuşur, biri dinlesin diye.
Genç paylaşır, biri fark etsin diye.
Bu ihtiyaç sağlıklıdır.
Sorun şurada başlar:
İnsan görülmeyi, sevilmekle karıştırdığında.
Sevilmek için değil, görünmek için yaşamaya başladığında.
Sosyal medya çağında bu karışıklık zirveye çıktı.
Artık birçok insan şunu soruyor:
"Ben ne hissediyorum?" yerine
"Ben nasıl görünmeliyim?"
Bu çok tehlikeli bir kaymadır.
Çünkü görünüş, içeriğin önüne geçtiğinde kimlik yapaylaşır.
İnsan, kendisi gibi olmaktan vazgeçer.
Kendisine rol biçer.
Ve bu rollerin en popüleri şudur:
"Ben sıradan değilim."
Bu cümle kulağa masum gelir.
Ama altında yatan şey çoğu zaman şudur:
"Ben yeterince değerli hissetmiyorum."
Değerli hissetmeyen insan, değeri dışarıdan almaya çalışır.
Onaydan, beğeniden, alkıştan, şaşırtmaktan.
Farklı olmak, burada devreye girer.
Çünkü farklı olan fark edilir.
Ama fark edilmekle değerli olmak aynı şey değildir.
Şimdi biraz sosyoloji.
Toplumlar kalabalıklaştıkça birey küçülür.
Büyük şehirlerde, büyük kitlelerin içinde insan kendini görünmez hisseder.
Görünmez hisseden insan, bağırmak ister.

Bağırmanın modern versiyonu ise "aykırılık"tır.

Eskiden insanlar yüksek sesle bağırırdı.

Şimdi fikirleriyle bağırıyor.

Ama bu bağırışların çoğu derinlikten değil, kalabalık korkusundan gelir.

Kalabalık korkusu şudur:

"Ben herkes gibiysem, kaybolurum."

Bu korku, insanı sürekli pozisyon almaya zorlar.

Ya bir gruba aşırı bağlanır.

Ya da herkese karşı olur.

İkisi de sağlıksızdır.

Çünkü insan ya sürüye dönüşür ya da yalnızlaşır.

Sağlıklı olan, ikisinin ortasıdır:

Kökleri olan ama aklı da olan insan.

Ama bu denge, emek ister.

Emek istemeyen zihin, kısa yolu seçer:

Karşıtlık.

Karşı olmak, düşünmekten daha kolaydır.

Yıkmak, inşa etmekten daha kolaydır.

Alay etmek, anlamaktan daha kolaydır.

Bu yüzden farklı olmak isteyen birçok genç, bilinçsizce "karşı insan" rolünü giyer.

Her şeye karşı.

Herkese mesafeli.

Hiçbir şeye bağlanmıyor gibi.

Bu bir güç gösterisi gibi sunulur.

Ama çoğu zaman bu, bir savunma mekanizmasıdır.

Psikolojide buna "reaktif kimlik" denir.

Yani insan, kendini ne olduğu üzerinden değil, ne olmadığı üzerinden tanımlar.

"Ben dindar değilim."

"Ben gelenekçi değilim."

"Ben muhafazakâr değilim."

"Ben sıradan değilim."

Bu cümlelerin ortak noktası şudur:

İnsan ne olduğunu söylemiyor.

Sadece ne olmadığını söylüyor.

Bu da şunu gösterir:

İçeride net bir kimlik yoktur.

Boşluk vardır.

Boşluk rahatsız eder.

Bu rahatsızlığı bastırmanın yolu ise yüksek sesle "farklıyım" demektir.

Ama boşluk bastırıldıkça büyür.

Çünkü insan, kaçtığı şeyle yüzleşmedikçe iyileşmez.

Şimdi işin din felsefesi tarafına gelelim.

İnsan neden yaratılışından beri "seçilmiş" olma hissine sahiptir?

Çünkü insan, anlam arayan bir varlıktır.

Sadece yaşamak yetmez.

Neden yaşadığını da bilmek ister.

Bu "neden" sorusu cevap bulamazsa, insan kendine yapay cevaplar üretir.

"Ben üstünüm."

"Ben diğerlerinden farklıyım."

"Ben özelim."

Bu cümleler, varoluşsal boşluğa atılmış yamalardır.

İlahi gelenekler ise insana şunu söyler:

Sen özelsin ama merkez sen değilsin.

Sen değerlisin ama ilah değilsin.

Sen sorumlusun ama mutlak değilsin.

Bu denge çok önemlidir.

Modern birey bu dengeyi reddetti.

Kendini merkeze koydu.

Merkeze koyunca da şu soru doğdu:

"Madem merkezdeyim, neden sıradan olayım?"

İşte farklı olma arzusu burada şişmeye başlar.

Ama merkezde insan olunca, insanın içi hiç dolmaz.

Çünkü insan sınırlıdır.

Merkezde olması gereken şey hakikattir.

Hakikat merkezde olunca insan rahatlar.

Çünkü insan, taşıyamayacağı bir yükü omzundan indirir.

Şimdi çok can alıcı bir noktaya gelelim:

Farklı olmak isteyen insanların büyük kısmı, aslında anlaşılmak istiyordur.

Ama bunu itiraf edemezler.

Çünkü anlaşılmak istemek kırılganlıktır.

Kırılganlık ise "zayıflık" gibi pazarlanır.

Bu yüzden insan, şunu demek yerine:

"Beni anlayın."

Şunu der:

"Ben sizden farklıyım."

Oysa ikisinin altında yatan ihtiyaç aynıdır:

Temas.

Bağ.

Görülmek.

Bu yüzden bazı insanlar ne kadar aykırı görünürse görünsün, içten içe çok yalnızdır.

Ve yalnızlık arttıkça, aykırılık dozu da artar.

Bir kısır döngü oluşur.

Burada çok net bir cümle kurmak istiyorum:

Gerçekten kendisi olan insan, farklı olmak zorunda kalmaz.

Çünkü zaten benzersizdir.

Her insanın mizacı, hikâyesi, yaraları, sevinçleri farklıdır.
Ama bu farklılık, bağırmaz.
Sessizdir.
Sessiz olan şeyler ise bu çağda değer görmez.
Bu çağ gürültüyü sever.
Abartıyı sever.
Aşırılığı sever.
Sessizlik görünmez olur.
Bu yüzden insanlar sessizce kendileri olmak yerine, gürültülü şekilde farklı olmaya çalışır.
Ama gürültü ruhu doyurmaz.
Ruh, anlam ister.
Şunu da açıkça söyleyelim:
Farklı olmak kötü değildir.
Ama amaç hâline gelirse zehir olur.
Amaç şu olmalı:
Doğru olmak.
Tutarlı olmak.
Ahlaklı olmak.
Bunlar seni zaten farklı yapar.
Ama sen bunları hedeflemezsen, sırf farklı olmak için farklı olmaya başlarsın.
Bu da seni özgün değil, yapay yapar.
Şimdi kendine şu soruyu sor:
Ben gerçekten ne arıyorum?
Takdir mi?
Onay mı?
Anlam mı?
Hakikat mi?
Eğer hakikat arıyorsan, yolun uzun.
Ama sağlam.

Eğer onay arıyorsan, yolun kalabalık.
Ama boş.
Bu kitap, seni kalabalık yola çağırmıyor.
Seni zor yola çağırıyor.
Çünkü seçkinlik yolu zor yoldur.
Ve bu yol, "farklı olayım" diye başlayanların değil,
"doğru olayım" diyenlerin yoludur.

3

Zeki, sorgulayan ve aydın insan her şeyi reddeden midir?

Zeki olmak, her şeye karşı çıkmak mıdır?
Sorgulamak, sürekli yıkmak mıdır?
Aydın olmak, inançla, gelenekle, değerle kavga etmek midir?
Bugün birçok genç için cevap neredeyse otomatik:
"Evet."
Çünkü onlara yıllardır böyle öğretildi.
Ne kadar çok reddedersen, o kadar zekisin.
Ne kadar çok itiraz edersen, o kadar sorguluyorsun.
Ne kadar çok kutsala mesafe koyarsan, o kadar aydınsın.
Bu denklem kulağa entelektüel geliyor.
Ama gel, birlikte yavaşça parçalayalım.
Önce zekâdan başlayalım.
Zekâ, hızlı reddetme yeteneği değildir.
Zekâ, hızlı etiketleme becerisi değildir.
Zekâ, bir fikri duyduğun anda onu çöpe atma refleksi değildir.
Zekâ, anlamaya çalışma kapasitesidir.
Gerçekten zeki insan, önce dinler.
Sonra tartar.

Sonra sorgular.

Sonra karar verir.

Zeki insanın cümlesi şudur:

"Bu neden böyle söylenmiş olabilir?"

Ama günümüzün sahte zekâ modeli şunu söyler:

"Bu saçma."

Bu iki cümle arasındaki fark, medeniyet farkıdır.

Birincisi meraktır.

İkincisi kibirdir.

Merak, zihni açar.

Kibir, zihni kapatır.

Kibirli insan kendini zeki zanneder.

Ama aslında öğrenmeye kapalıdır.

Öğrenmeye kapalı zihin, ne kadar kitap okursa okusun, ne kadar video izlerse izlesin, derinleşemez.

Şimdi sorgulamaya gelelim.

Sorgulamak, kutsala hakaret etmek değildir.

Sorgulamak, gelenekle alay etmek değildir.

Sorgulamak, her şeyi çöpe atmak değildir.

Sorgulamak; kök aramaktır.

Bir ağacın meyvesini koparmadan önce köküne bakmaktır.

Ama bugün sorgulama, çoğu zaman baltaya dönüşmüş durumda.

Kökü anlamak için değil, kökü kesmek için kullanılıyor.

Bu, sorgulama değil, sabotajdır.

Gerçek sorgulama şu soruyu sorar:

"Bu düşünce hangi ihtiyaca cevap veriyor?"

Sahte sorgulama ise şunu sorar:

"Bunu nasıl küçük düşürürüm?"

Aradaki fark çok büyüktür.

Gerçek sorgulama, saygıyla yapılır.

Sahte sorgulama, alayla yapılır.
Alay eden insan sorgulamıyordur.
Savunma yapıyordur.
Çünkü bir şeyle alay ediyorsan, ondan etkileniyorsundur.
Etkilenmediğin şeyle alay etmezsin.
Umursamazsın.
Aydın kavramına gelelim.
Aydın olmak, sadece karanlığa küfretmek değildir.
Aydın olmak, mum yakmaktır.
Ama bugün birçok kişi karanlığa küfrediyor, mum yakmıyor.
Karanlığa küfretmek kolaydır.
Mum yakmak emek ister.
Aydın insan, çözüm üretir.
Sadece sorun saymaz.
Aydın insan, sorumluluk alır.
Sadece konuşmaz.
Aydın insan, kendini de eleştirir.
Sadece başkalarını değil.
Bugünkü "aydın" profiline bak:
Herkes cahil.
Herkes koyun.
Herkes manipüle edilmiş.
Bir kişi hariç.
Kendisi.
Bu tablo sence sağlıklı mı?
Bu tablo narsisizmdir.
Narsisizm, çağımızın en büyük salgınıdır.
Ve çoğu zaman "aydınlık" kılığına girer.
Şimdi çok can alıcı bir noktaya gelelim:
Her şeyi reddeden insan, aslında hiçbir şey inşa edemez.
Çünkü inşa etmek için önce zemine ihtiyaç vardır.

Zemin yoksa bina olmaz.
Bugün birçok genç, zeminsiz mimar gibi davranıyor.
Her şeyi yıkıyor.
Ama yerine koyduğu hiçbir şey yok.
Bu, özgürlük değildir.
Bu, boşluktur.
Boşluk, ilk başta ferah gibi gelir.
Sonra insanı yutar.
İnsanın tutunacak dalı kalmaz.
Sonra ne olur?
Ya radikal ideolojilere sarılır.
Ya aşırı uçlara savrulur.
Ya da tam bir umursamazlığa düşer.
Hepsi aynı kökten beslenir:
Anlamsızlık.
Din felsefesi açısından bakalım.
İlahi gelenekler, insanı sorgulamaya kapatmaz.
Tam tersine, düşünmeye çağırır.
Ama bu düşünme, "hakikati bulma" amacı taşır.
Modern sorgulama ise çoğu zaman şu amacı taşır:
"Hiçbir şey doğru olmasın."
Bu çok tehlikeli bir noktadır.
Çünkü eğer hiçbir şey doğru değilse, her şey mubahtır.
Her şey mubahsa, ahlak çöker.
Ahlak çökünce, güç ahlakın yerine geçer.
Güçlü olan haklı olur.
Bu da insanlığın en karanlık dönemlerinin ortak özelliğidir.
Gerçek aydın, bunu görür.
Bu yüzden her şeyi reddetmez.
Her şeyi tartar.
Şimdi sana dürüst bir soru sorayım:

Her şeyi reddeden insanın gerçekten neye inandığını biliyor musun?

Çoğu zaman cevabı şudur:

Hiçbir şeye.

Ama insan inançsız yaşayamaz.

Bu psikolojik bir gerçektir.

İnsan ya bilinçli bir şeye inanır,

ya farkında olmadan başka bir şeye tapar.

Para.

Şöhret.

Haz.

Onay.

Ego.

Bunlar modern putlardır.

Her şeyi reddettiğini sanan birçok insan, farkında olmadan bu putların kölesidir.

Ama bunu kabul etmek zor gelir.

Çünkü kendini özgür zannetmek daha hoş.

Gerçek zeki, sorgulayan ve aydın insanın bazı özelliklerini netleştirelim:

- Dinler ama körü körüne kabul etmez.
- Reddeder ama keyfi reddetmez.
- Eleştirir ama aşağılamaz.
- Merak eder ama kibirlenmez.
- İnşa etmeye çalışır.

En önemlisi:

Kendi nefsini de sorgular.

Bu cümleyi özellikle vurguluyorum:

Kendi nefsini de sorgular.

Başkalarını sorgulamak kolaydır.

Kendini sorgulamak zordur.

Ama seçkinlik burada başlar.

Şimdi şunu açıkça söyleyelim:

Her şeyi reddetmek, cesaret değildir.

Her şeyi reddetmek, çoğu zaman kaçıştır.

Neyden kaçış?

Sorumluluktan.

Bağlanmaktan.

Hesap vermekten.

Bir şeye bağlanırsan, onun gereklerini yerine getirmek zorunda kalırsın.

Bu zordur.

Bu yüzden bazı insanlar hiçbir şeye bağlanmamayı "özgürlük" diye pazarlar.

Ama bu özgürlük değil.

Bu başıboşluktur.

Gerçek özgürlük, bilinçli bağlılıktır.

Bölümü şu cümleyle bitireyim:

Zeki insan her şeyi reddetmez.

Zeki insan her şeyi ciddiye alır.

Sorgulayan insan her şeyi yıkmaz.

Sorgulayan insan kök arar.

Aydın insan karanlığa küfretmez.

Aydın insan mum yakar.

Eğer yolun buraya çıkıyorsa, doğru yoldasın.

4

Online Sözlük Mecraları ve Muhalif Platformlar Bilgeliğin Kaynağı mı?

Bir itirafta bulunarak başlayayım.

Bu mecraların çoğunda zaman geçirdik.

Okuduk.

Güldük.

Kızdık.

Bazen "vay be ne güzel yazmış" dedik.

Bu normal.

Çünkü insan merak eder.

Çünkü insan farklı görüşler görmek ister.

Sorun şurada başlıyor:

Bu platformları araç olmaktan çıkarıp kaynak hâline getirdiğimizde.

Araç başka şeydir.

Kaynak başka şeydir.

Araç, seni bir yere götürür.

Kaynak, üzerine bina kurduğun temeldir.

Bugün birçok genç, farkında olmadan online sözlükleri, forumları ve muhalif platformları temel kabul ediyor.

Hayata oradan bakıyor.
İnsanı oradan tanımlıyor.
Dini, ahlakı, toplumu oradan okuyor.
Ve sonra şunu söylüyor:
"Ben sorgulayan biriyim."
Ama burada çok kritik bir soru var:
Gerçekten mi sorguluyorsun, yoksa sorgulayan gibi mi hissediyorsun?
İkisi aynı şey değil.
Önce psikolojik taraftan bakalım.
Bu platformların en güçlü özelliği şudur:
Kısa, çarpıcı, sivri cümleler.
İnsan zihni buna bayılır.
Çünkü kısa cümleler hızlı haz verir.
Uzun düşünme gerektirmez.
Derinleşme istemez.
Bir cümle okursun.
"Vay be" dersin.
Ve kendini zeki hissedersin.
Ama o cümle senin değil.
O düşünce senin değil.
Sadece ödünç alınmış bir etki.
Bu, entelektüel fast food gibidir.
Doymuş gibi hissedersin.
Ama beslenmemişsindir.
Zamanla şuna dönüşür:
İnsan çok şey okur.
Ama az şey düşünür.
Bu da sahte derinlik üretir.
Kişi kendini derin zanneder.
Ama aslında yankı odasındadır.

Şimdi biraz sosyoloji.

Bu platformların büyük bir kısmı muhalif kimlik üzerine kurulu.

Muhaliflik başlı başına kötü değildir.

Ama sürekli muhalif olmak bir kimlik hâline gelirse sorun başlar.

Çünkü insan bir noktadan sonra şuna dönüşür:

Karşı olduğu şeyler üzerinden var olan biri.

Bu çok kırılgan bir kimliktir.

Çünkü karşı olduğun şey değişirse, sen de dağılırsın.

Bu yüzden bu mecralarda genellikle şu profil oluşur:

Sürekli alaycı.

Sürekli küçümseyen.

Sürekli üstten bakan.

Bu dil zamanla içselleştirilir.

İnsan fark etmeden başkalarına böyle bakmaya başlar.

Sonra da bunu "aydın tavır" zanneder.

Oysa bu tavır aydınlık değil.

Bu tavır savunmadır.

Savunma şudur:

"Ben sizden üstünüm, çünkü sizin gibi inanmıyorum."

Bu cümle, eski çağların aristokrasisinden farksızdır.

Sadece kostüm değişmiştir.

Şimdi çok önemli bir noktaya gelelim:

Bilgelik nerede oluşur?

Bilgelik, hızda oluşmaz.

Bilgelik, sabırda oluşur.

Bilgelik, tek bir cümlede oluşmaz.

Yılların birikiminde oluşur.

Bilgelik, anonim hesapların sivri yorumlarında oluşmaz.

İnsanın kendi içine dönmesinde oluşur.

Online platformlar hız üretir.
Bilgelik yavaşlık ister.
Bu ikisi taban tabana zıttır.
Bu yüzden bu mecralar bilgiyi yayabilir.
Ama bilgelik üretemez.
Aradaki fark çok önemlidir.
Bilgi: Ne olduğunu söyler.
Bilgelik: Ne yapılması gerektiğini fısıldar.
Bugün gençlerin büyük kısmı bilgi bombardımanı altında.
Ama yönsüz.
Çünkü bilgelik yok.
Din felsefesi açısından bakalım.
İlahi geleneklerde bilgelik, ahlakla birlikte anılır.
Yani bilgili olup ahlaksız olmak, bilgelik sayılmaz.
Ama online mecralarda ahlak çoğu zaman küçümsenir.
"Kimseye zarar vermiyorsam yeter."
Bu cümle kulağa hoş gelir.
Ama eksiktir.
Çünkü insan sadece zarar vermemekle iyi olmaz.
İnsan iyilik yapmakla iyi olur.
İnsan sorumluluk almakla iyi olur.
Bu platformlar ise sorumluluk değil, rahatlama üretir.
İnsan içini döker.
Sinirini boşaltır.
Küfreder.
Alay eder.
Ve geçici bir ferahlık hisseder.
Ama ruhu iyileşmez.
Sadece uyuşur.
Şunu da açıkça söyleyelim:
Bu platformlar tarafsız değildir.

Her mecra, belli bir dünya görüşünü taşır.

Ama çoğu zaman bunu "özgürlük" etiketiyle sunar.

Bu da insanı yanıltır.

Genç şunu zanneder:

"Ben özgürce düşünüyorum."

Oysa çoğu zaman yaptığı şey şudur:

Popüler muhalif düşünceyi tekrar etmek.

Bu da sürü psikolojisinin başka bir versiyonudur.

Sürüden çıktığını zanneden, başka bir sürünün içine girmiştir.

Ama bu sürü daha "havalı" olduğu için fark edilmez.

Şimdi dürüst bir soru:

Online sözlükte yazan birinin bilgeliğinden emin olabilir misin?

Onun hayatını bilmiyorsun.

Ahlakını bilmiyorsun.

Tutarlılığını bilmiyorsun.

Ama cümlesini beğeniyorsun.

Bu çok tehlikelidir.

Çünkü güzel cümle, güzel insan demek değildir.

Bilge insan, sadece iyi yazmaz.

İyi yaşar.

Online mecralarda yaşam görünmez.

Sadece cümle görünür.

Bu da büyük bir yanılsama üretir.

Peki bu platformlar tamamen zararlı mı?

Hayır.

Araç olarak kullanılırsa faydalıdır.

Farklı görüşleri görmek için.

Gündemi takip etmek için.

Zihni tetiklemek için.

Ama kaynak yapılırsa insanı çoraklaştırır.

Kaynak, insanın karakterini inşa eder.

Karakterini anonim kalabalıklara teslim eden insan, sağlam duramaz.

Şimdi kendine şu soruyu sor:

Ben gerçekten ne okuyorum?

Beni büyüten şeyler mi?

Yoksa beni öfkelendiren şeyler mi?

Beni derinleştiren mi?

Yoksa beni sivrileştiren mi?

Bu ayrım çok önemlidir.

Çünkü sivrilik derinlik değildir.

Sivrilik gürültüdür.

Derinlik sessizliktir.

Bölümü şu cümleyle bitireyim:

Online mecralar bilginin pazar yeridir.

Bilgelik ise iç yolculuğun meyvesidir.

Eğer sadece pazarda dolaşırsan, elin dolu olur.

Ama ruhun aç kalır.

5

Postmodern Cahiliye Öğretilerine Sarılmak Ego Okşar Mı?

Önce bir duralım.

"Cahiliye" kelimesini duyunca çoğu insanın aklına geçmiş gelir.

Putlar, çöller, ilkel hayatlar, karanlık dönemler…

Ama cahiliye, sadece bir zaman dilimi değildir.

Cahiliye, bir bilinç hâlidir.

Bilginin artıp hikmetin azaldığı her çağ, kendi cahiliyesini üretir.

Bugün yaşadığımız çağ da bundan muaf değil.

Sadece putların şekli değişti.

Eskiden taş putlar vardı.

Bugün kavram putları var.

Özgürlük putu.

Birey putu.

Haz putu.

Benlik putu.

Ve hepsi süslü kelimelerle pazarlanıyor.

Buna genel olarak "postmodern düşünce" deniyor.

Postmodernlik kulağa entelektüel gelir.
Ama pratikte çoğu zaman şu anlama gelir:
Kesin doğrular yok.
Herkesin doğrusu kendine.
Her şey yoruma açık.
Hiçbir şey bağlayıcı değil.
Bu ilk bakışta özgürlük gibi görünür.
Ama gel biraz daha derine inelim.
Psikolojik açıdan bakalım.
İnsan, sınırları olan bir varlıktır.
Bu bir eksiklik değil, fıtrattır.
Ama insan sınırlarını kabul etmek istemez.
Çünkü sınır, acı verir.
Sorumluluk getirir.
Hesap verilebilirlik getirir.
Postmodern öğretiler insana şunu fısıldar:
"Sınır yok."
"Merkez sensin."
"Kimse sana ne yapacağını söyleyemez."
Bu cümleler egoyu okşar.
Çünkü ego şunu sever:
Üstün hissetmeyi.
Bağımsız hissetmeyi.
Kimseye boyun eğmemeyi.
Ama burada büyük bir tuzak vardır.
Ego, özgürlük kılığında insanı köleleştirir.
Çünkü egonun hiç doymayan bir iştahı vardır.
Ne kadar beslersen besle, daha fazlasını ister.
Postmodern söylemler, egoya açık büfe gibidir.
Al alabildiğin kadar.
Ama sonunda insan şişmanlamaz.

Ruhu aç kalır.
Şimdi sosyolojik tarafa bakalım.
Toplumlar uzun süre refah yaşadığında bir şey olur:
Acı tecrübesi azalır.
Acı azalınca şükür azalır.
Şükür azalınca kibir artar.
Kibir artınca insan şunu düşünmeye başlar:
"Biz her şeyi çözdük."
Bu cümle her medeniyetin çöküşünden önce söylenmiştir.
Postmodernlik tam olarak bu ruh hâlinin ürünüdür.
Geçmiş küçümsenir.
Gelenek aşağılanır.
Tecrübe alaya alınır.
Yeni olan kutsanır.
Ama yeni olanın iyi olması gerekmez.
Sadece yeni olması yeterlidir.
Bu da insanları köksüzleştirir.
Köksüz insan rüzgârda savrulur.
Savrulan insan yönünü kaybeder.
Yönünü kaybeden insan, en yüksek sesli olana gider.
Bu yüzden postmodern çağda çelişkili biçimde bireycilik artarken sürüleşme de artar.
Herkes "özgürüm" der.
Ama herkes aynı şeyleri düşünür.
Aynı cümleleri kurar.
Aynı kalıplarla konuşur.
Bu ironiktir.
Din felsefesi açısından bakalım.
İlahi gelenekler insana şunu söyler:
Hakikat vardır.
İnsan onu aramakla yükümlüdür.

Postmodernlik ise şunu söyler:
Hakikat yok.
Yorumlar var.
Bu iki yaklaşımın sonucu çok farklıdır.
Birincisi insanı sorumlu kılar.
İkincisi insanı rahatlatır.
Rahatlatmak kısa vadede iyi hissettirir.
Ama uzun vadede çürütür.
Çünkü insanın vicdanı boşlukta yaşayamaz.
Bir şeye tutunmak ister.
Hakikat yok dersen, vicdanın pusulasını kırarsın.
Sonra insanlar şunu der:
"Bana göre doğru."
Bu cümle masum gibi görünür.
Ama tehlikelidir.
Çünkü herkesin doğrusu varsa, ortak doğru yoktur.
Ortak doğru yoksa, ortak ahlak da yoktur.
Ortak ahlak yoksa, güçlü olanın doğrusu geçerli olur.
Bu da zulme kapı açar.
Tarihte bunun sayısız örneği var.
Şimdi asıl soruya gelelim:
Postmodern cahiliye öğretilerine sarılmak ego okşar mı?
Evet.
Hem de çok.
Çünkü bu öğretiler insana şunu der:
"Sen merkezsin."
"Sen ölçüsün."
"Sen karar verirsin."
Bu cümleler kulağa hoş gelir.
Ama insana taşıyamayacağı bir yük yükler.
İnsan ilah değildir.

İlah rolü verilen insan ya delirir ya da çöker.

Bugün gençlerde artan depresyon, kaygı, boşluk hissi tesadüf değildir.

Bu yükün sonucudur.

Bir noktaya daha değinelim.

Postmodern öğretiler genellikle "özgürlük" kelimesini çok kullanır.

Ama özgürlüğü tanımlamaz.

Çünkü tanımlarsa sınır çizmek zorunda kalır.

Sınır çizmek istemez.

Ama sınırı olmayan özgürlük, özgürlük değildir.

Başıboşluktur.

Gerçek özgürlük, nefsine hâkim olabilmektir.

Bunu söyleyen öğretiler ise "baskıcı" diye etiketlenir.

Çünkü ego baskıyı sevmez.

Ama terbiye olmadan özgürlük olmaz.

Sadece kaos olur.

Şunu da dürüstçe söyleyelim:

Postmodern söylemler gençlere "üstün" hissettirir.

"Sen eski nesillerden daha zekisin."

"Onlar kandırılmıştı."

"Sen uyanıksın."

Bu cümleler çok tehlikelidir.

Çünkü insanı kibirle doldurur.

Kibir ise öğrenmenin düşmanıdır.

Kibirli insan dinlemez.

Kibirli insan anlamaz.

Kibirli insan gelişmez.

Sadece tekrar eder.

Bu yüzden birçok genç çok şey biliyor gibi görünür.

Ama çok az şey öğreniyordur.

Şimdi kendine şu soruyu sor:
Ben bu fikirleri neden seviyorum?
Gerçekten ikna olduğum için mi?
Yoksa bana iyi hissettirdiği için mi?
Bu ayrım çok önemlidir.
Çünkü hakikat her zaman iyi hissettirmez.
Bazen can yakar.
Ego ise her zaman okşanmak ister.
Postmodern cahiliye, egoya özgürlük vaat eder.
Ama ruhu zincire vurur.
Gerçek özgürlük, egonun tahttan indirilmesidir.

6

Bizim Oluşturduğumu Kavramlar Üstüne Kurduğumuz Anlamlar: Gerçekten Doğru Mu?

İnsan, dünyayı olduğu gibi görmez.

İnsan, dünyayı anlattığı gibi görür.

Yani gerçeğin kendisiyle değil, gerçeğe verdiği isimlerle yaşar.

Bu çok sarsıcı bir farktır.

Çünkü bir şeye ne isim verirsen, zihninde o şeye o muameleyi yaparsın.

Bir davranışa "özgürlük" dersen, onu savunursun.

Aynı davranışa "bağımlılık" dersen, ondan kaçarsın.

Davranış aynı.

İsim farklı.

Sonuç bambaşka.

İşte insanlığın büyük kısmı, bu noktada yanılsama yaşar.

Kendi ürettiği kavramlara tapmaya başlar.

Önce psikolojik açıdan bakalım.

İnsan belirsizlikten hoşlanmaz.

Belirsizlik kaygı üretir.

Kaygı rahatsız eder.

Bu yüzden insan, karmaşık gerçekliği basit kavramlara indirger.

Bu iyidir.

Bir yere kadar.

Ama sonra şu olur:

Kavramlar, gerçeğin yerine geçer.

Artık insan gerçeği değil, kelimeleri savunur.

Bir kavramı savunurken, gerçekte neyi savunduğunu bile bilmez.

Bu durum en çok şu kelimelerde görülür:

Özgürlük

Aşk

Kimlik

Benlik

İlerleme

Gelişim

Bu kelimeler kulağa çok hoş gelir.

Ama herkes bu kelimelerle farklı şeyler kasteder.

Ve çoğu zaman bu farklılık konuşulmaz.

Herkes aynı kelimeyi kullanır.

Ama farklı dünyalarda yaşar.

Bu da büyük bir iletişim illüzyonu doğurur.

Konuşuyoruz zannederiz.

Ama aslında birbirimizi duymayız.

Şimdi biraz sosyoloji.

Toplumlar zamanla kendi sözlüklerini üretir.

Bu sözlük, neyin iyi neyin kötü sayılacağını belirler.

Eskiden "ayıp" olan şeyler vardı.

Şimdi "bireysel tercih" deniyor.

Eskiden "günah" olan şeyler vardı.

Şimdi "deneyim" deniyor.
Eskiden "edep" denilen şeye
Şimdi "baskı" deniyor.
Kelimeler değişince, zihindeki sınırlar da değişiyor.
İnsan şunu zannediyor:
"Ben değişmedim, dünya değişti."
Ama aslında insan da değişiyor.
Sadece bunu fark etmiyor.
Çünkü değişimi kelimelerle maskelemiş oluyor.
Şimdi can alıcı soruya gelelim:
Bizim oluşturduğumuz kavramlar gerçekten doğruyu mu anlatıyor?
Çoğu zaman hayır.
Çünkü insanın en büyük zaafı şudur:
Kendini haklı gösterecek kelimeler üretmek.
Bu bilinçli yapılmaz.
Ama refleks olarak olur.
İnsan yapmak istediği şeyi önce ister.
Sonra ona uygun kavram üretir.
Yani kavramlar çoğu zaman hakikati değil, arzuyu temsil eder.
Bu çok önemli bir tespit.
Örneğin:
"Ben bağlanmak istemiyorum" demek zordur.
Onun yerine "özgürlüğüme düşkünüm" demek daha havalıdır.
"Disiplin sevmiyorum" demek zordur.
Onun yerine "doğallıktan yanayım" denir.
"Haz peşindeyim" demek zordur.
Onun yerine "kendimi keşfediyorum" denir.
Davranış aynı.

Ambalaj farklı.

İnsan ambalajla kendini kandırır.

Sonra da şuna inanır:

"Ben doğru yoldayım."

Din felsefesi açısından bakalım.

İlahi gelenekler kavramları keyfimize göre eğip bükmemize izin vermez.

Çünkü kavramların sabit anlamları vardır.

Adalet adalettir.

Zulüm zulümdür.

İyilik iyiliktir.

Kötülük kötülüktür.

İnsan bu kelimeleri istediği gibi yeniden tanımladığında, ahlak çöker.

Modern insan ise tam olarak bunu yapıyor.

Kavramları esnetiyor.

Büküyor.

Yumuşatıyor.

Sonra şunu söylüyor:

"Benim ahlakım var."

Ama bu ahlak, çoğu zaman kişinin rahatına göre şekillenmiş bir ahlaktır.

Bu da ahlak değil, konfordur.

Gerçek ahlak insanı zorlar.

Konfor ahlakı rahatlatır.

Aradaki fark çok büyüktür.

Şimdi biraz daha derine inelim.

İnsan neden kendi kavramlarını kutsar?

Çünkü kendi koyduğu kurala uymak kolaydır.

Ama dışarıdan gelen bir ölçüye uymak zordur.

Dış ölçü, insanı sınırlar.

İnsan sınır sevmiyor.
Ama sınır olmadan hayat olmaz.
Bir nehir düşün.
Sınırları yoksa ne olur?
Bataklığa dönüşür.
İnsan da böyledir.
Sınırları olmazsa dağılır.
Ama modern kavramlar şunu söylüyor:
"Sınırlar baskıdır."
Bu cümle çok popüler.
Ama eksik.
Baskıcı sınır vardır, doğru.
Koruyucu sınır da vardır.
Bir uçurumun kenarındaki korkuluk baskı mı?
Hayır.
Koruyucu.
Ama modern zihin, her korkuluğu yıkmak istiyor.
Sonra da uçurumdan düşüyor.
Şunu da açıkça söyleyelim:
Kavram üretmek güçtür.
Güç sahibi olmak demektir.
Bugün kavramları büyük ölçüde medya, akademi ve popüler kültür üretir.
Gençler de bu kavramları hazır alır.
Ama hazır alınan kavramlar, hazır kimlikler üretir.
İnsan fark etmeden bir role girer.
Kendisi olduğunu zanneder.
Ama aslında ezberdir.
Gerçek özgünlük, hazır kavramlarla değil, hakikati aramakla olur.
Şimdi kendine şu soruyu sor:

Ben hangi kelimeleri çok kullanıyorum?
Özgürlük mü?
Aşk mı?
Kimlik mi?
Kendim olmak mı?
Peki bu kelimelerle neyi kastediyorum?
Gerçekten biliyor muyum?
Yoksa kulağıma hoş geldiği için mi kullanıyorum?
Bu sorular çok rahatsız edicidir.
Ama çok gereklidir.
Çünkü rahatsız etmeyen düşünce dönüştürmez.
Biz çoğu zaman gerçeği kavramlarla açıklamıyoruz.
Kavramlarla gerçeği örtüyoruz.
Hakikat, kelimelerden büyüktür.
Kelimeleri hakikate uydurmak gerekir.
Hakikati kelimelere uydurmak değil.

7

Ahlak'ı Dinin Dışına Taşıyıp Seküler Bir Cemaat mi Oluşturuluyor?

Sence ahlak nereden gelir?

Çoğu insan bu soruya düşünmeden cevap verir:

"İnsanın içinden."

"Toplumdan."

"Evrimden."

"Vicdandan."

Bu cevapların her biri kulağa makul gelir. Hatta entelektüel bir havası da vardır. Ama işin ilginç tarafı şu: Bu cevapları veren insanların büyük bir kısmı, bu kelimelerin altını hiç doldurmamıştır. Çünkü modern insan için önemli olan, cevabın doğru olması değil; havalı olmasıdır.

Bugün ahlak, özellikle genç kuşak için, dinden koparılmış bir kavram haline getiriliyor. Bilerek ya da bilmeyerek. Ve bu kopuş masum bir felsefi tartışma gibi sunulsa da, arka planda çok daha büyük bir dönüşüm yaşanıyor.

Bu dönüşümün adı şudur:

Dinsiz ama ahlaklı insan miti.

Bu mit o kadar çok tekrarlandı ki artık neredeyse sorgulana-

maz hale geldi. Oysa biz burada tam olarak bunu yapacağız: sorgulayacağız.

Ama bağırarak değil. Hakaret ederek değil.

Sakin sakin, akıl yürüterek.

Ahlak Dinden Bağımsız Olabilir mi?

Teorik olarak bakarsak, evet, insanlar kendi ahlak sistemlerini kurabilir. Tarih boyunca da kurmuşlardır. Ama mesele şurada başlıyor:

Kurulan her ahlak sistemi, mutlaka bir "üst otoriteye" dayanır.

Bu otorite bazen Tanrı olur.

Bazen devlet olur.

Bazen toplum olur.

Bazen çoğunluk olur.

Bazen güç olur.

Yani ahlak, boşlukta asılı duran bir şey değildir. Mutlaka bir yere bağlanır.

Şimdi kendimize dürüst olalım.

Eğer ahlakı Tanrı'dan koparırsak, geriye ne kalır?

Toplum kalır.

Peki toplum her zaman doğru mudur?

Bir zamanlar kölelik toplum tarafından normal kabul ediliyordu.

Bir zamanlar kadınlar mal gibi alınıp satılıyordu.

Bir zamanlar çocuk işçiliği meşruydu.

Bir zamanlar ırkçılık bilim diye okutuluyordu.

Toplumun doğru sandığı her şey, gerçekten doğru muydu?

Demek ki "toplum böyle diyor" demek, sağlam bir ahlak temeli oluşturmuyor.

Vicdan Dediğimiz Şey Gerçekten Saf mı?

Bir de sıkça duyduğumuz şu cümle var:

"Benim vicdanım bana yetiyor."

Güzel bir cümle. Duygusal. Ama tehlikeli.

Çünkü vicdan, şekillendirilebilir bir şeydir.

Bir çocuğu düşün.

Şiddetin normal olduğu bir ortamda büyüyorsa, bir süre sonra şiddet ona normal gelir.

Yalanın sıradan olduğu bir evde büyüyorsa, yalan onun vicdanını sızlatmaz.

Yani vicdan dediğimiz şey, boş bir kap gibidir. İçine ne koyarsan, onunla dolar.

Peki soralım:

Vicdanı kim eğitecek?

Eğer bu eğitimi ilahi bir referansa bağlamazsak, vicdanı da yine insan eğitecek.

Ve insanın zaaflı olduğu bir yerde, ortaya çıkan ahlak da zaaflı olur.

Seküler Ahlak Neden Bu Kadar Popüler?

Çünkü seküler ahlak insana şunu vaat eder:

"Kurallar var ama seni fazla zorlamayacak."

Bu çok cazip bir teklif.

Din der ki:

"Nefsine sınır koy."

Seküler ahlak der ki:

"Kimseye zarar vermediğin sürece istediğini yap."

Bu cümle ilk bakışta çok mantıklı görünür.

Ama biraz kazıyınca altından koca bir boşluk çıkar.

Kim karar verecek neyin zarar olduğuna?

Pornografi zarar mı?

Uyuşturucu zarar mı?

Aşırı tüketim zarar mı?

Bedenin metalaşması zarar mı?

Bunların birçoğu bugün "kişisel tercih" etiketiyle meşrulaştırılıyor.

Yani zarar kavramı, içi boşaltılmış bir kelimeye dönüşüyor.

Seküler Cemaat Nasıl Oluşur?

Şimdi işin ilginç kısmına gelelim.

İnsan fıtratı gereği bir yere ait olmak ister.

Bir gruba, bir kimliğe, bir davaya.

Dinden kopan insan, bu ihtiyacını kaybetmez.

Sadece adres değiştirir.

İşte burada seküler cemaat ortaya çıkar.

Bu cemaatin camisi yoktur.

Ama platformu vardır.

Bu cemaatin şeyhi yoktur.

Ama fenomeni vardır.

Bu cemaatin kitabı yoktur.

Ama sloganları vardır.

Aynı cümleleri tekrar ederler:

"Ahlak için dine gerek yok."

"Herkes kendi doğrusunu yaşar."

"Önemli olan iyi insan olmak."

Bu cümleler zamanla sorgulanmaz hale gelir.

Kim bu kalıpların dışına çıkarsa, dışlanır.

Yani ironik bir şekilde, özgürlük iddiasıyla yola çıkanlar, yeni bir dogma üretir.

"İyi İnsan Olmak" Ne Demek?

Bu kavramı da biraz kurcalayalım.

İyi insan kimdir?

Nazik olan mı?

Yardımsever olan mı?

Kimseye karışmayan mı?

Herkese saygı duyan mı?

Bunlar güzel özelliklerdir.

Ama yeterli midir?

Bir insan çok nazik olabilir ama zalim bir düzeni destekleyebilir.

Bir insan çok yardımsever olabilir ama haramı umursamayabilir.

Bir insan kimseye karışmayabilir ama kötülüğe sessiz kalabilir.

Din, iyiliği sadece "iyi hissettiren" bir şey olarak tanımlamaz.

Doğru olanı, hak olanı, adil olanı merkeze koyar.

Seküler ahlak ise çoğu zaman "rahatsız etmeyen"i merkeze koyar.

Bu ikisi aynı şey değildir.

Ahlakın Hesap Günü Olmazsa Ne Olur?

Belki de en kritik nokta burası.

Din der ki:

"Yaptığın her şeyin hesabını vereceksin."

Seküler ahlak der ki:

"Yakalanmadıysan sorun yok."

Elbette herkes böyle düşünmüyor.

Ama sistem böyle çalışıyor.

Hesap günü olmayan bir ahlak anlayışında, kötülükle iyilik arasında nihai bir adalet yoktur.

Bu da zamanla şuna yol açar:

"Benim çıkarıma uyuyorsa doğrudur."

İşte ahlakın çöküşü tam olarak burada başlar.

Dini Ahlakın En Rahatsız Edici Tarafı

Şunu dürüstçe söyleyelim:

Din insanı rahatsız eder.

Çünkü sınır koyar.

Çünkü konfor alanını bozar.

Çünkü "her istediğin doğru değil" der.

Modern insan ise rahatsız edilmek istemiyor.

Bu yüzden ahlakı dinden ayırmak, aslında ahlakı yumuşatmak demektir.

Yumuşayan ahlak zamanla erir.

Eriyen ahlak zamanla şekilsizleşir.

Şekilsizleşen ahlak da kişisel keyfe dönüşür.

Seküler Ahlak Neden Uzun Vadede Yetmez?

Çünkü insan sadece biyolojik bir varlık değildir.

Sadece sosyal bir varlık da değildir.

İnsan, anlam arayan bir varlıktır.

Neden yaşıyorum?

Niye doğru olmalıyım?

Niçin fedakârlık yapayım?

Öldükten sonra ne olacak?

Seküler ahlak bu sorulara net cevap veremez.

Din ise şunu söyler:

"Bir anlamın var.
Bir maksadın var.
Bir yaratıcın var.
Bir dönüşün var."
Bu çerçeve olmadan ahlak, havada kalır.

Eğer ahlak gerçekten dinden bağımsız olarak sağlam şekilde ayakta durabilseydi, neden insanlık tarihi boyunca tüm büyük medeniyetler ahlakı bir kutsal referansa dayandırdı?

Yoksa bu da bir tesadüf mü? (Bir külah alıp içine fısıldayabilirsin cevabı)

Yoksa insan, derinlerde bir yerde şunu mu biliyor:
Ahlak, insandan daha büyük bir şeye dayanmak zorunda.

8

Beden Teşhiri, Erken Ergenlik ve Çıplaklık Modası: Benim Bedenim Benim Kararım

Şu cümleyi mutlaka duymuşsundur:

"Benim bedenim, benim kararım."

İlk duyduğunda kulağa çok güçlü geliyor, değil mi?

Özgürlük kokuyor. Bağımsızlık kokuyor. Başkaldırı gibi duruyor.

Ama gel, bu cümleyi biraz yavaşça masaya yatıralım.

Gerçekten senin mi kararın?

Yoksa sana bu kararı verdirdiğini zannettiren görünmez bir sistem mi var?

Bu soruyu sormak bile bugün bazı çevrelerde "gerici" damgası yemek için yeterli. Ama biz burada damga yemekten korkarak konuşmayacağız. Çünkü seçkin olmak, alkış peşinde koşmak değildir. Seçkin olmak, doğruyu ararken yalnız kalmayı göze almaktır.

Çıplaklık Gerçekten Özgürlük mü?

Modern kültürde çıplaklık özgürlükle eş anlamlı hale getirildi.

Ne kadar çok açılırsan,
ne kadar çok teşhir edersen,
ne kadar çok sergilersen…
O kadar "özgür" sayılıyorsun.
Ama ilginçtir…

Gerçekten özgür olan insanın kendini sürekli sergilemeye ihtiyacı olur mu?

Düşünsene…

Gerçekten güçlü bir insan, gücünü bağırarak mı gösterir, yoksa sessizliğinde mi taşır?

Gerçekten değerli olan şeyler vitrine mi konur, yoksa korunur mu?

Altın kuyumcuda kilit altında durur.
Çöp ise sokakta ortadadır.
Bu benzetme sert gelebilir ama üzerinde düşünmeye değer.

Teşhir Kültürü Nasıl Normalleştirildi?

Kimse bir sabah uyanıp da "bugün toplum olarak çıplaklığı kutsayalım" demedi.

Bu iş yavaş yavaş oldu.
Önce reklamlarda başladı.
Sonra kliplerde.
Sonra dizilerde.
Sonra sosyal medyada.
Her aşamada sınır biraz daha geri çekildi.
Dün ayıp olan bugün normal.
Bugün normal olan yarın muhafazakâr.

İşte buna alıştıra alıştıra dönüştürme denir.

Kurbağayı kaynar suya atarsan zıplar.

Ama soğuk suya koyup yavaş yavaş ısıtırsan, fark etmeden haşlanır.

Toplum tam olarak böyle haşlandı.

Erken Ergenlik: Tesadüf mü, Sonuç mu?

Bugün çocuklar çok erken yaşta cinselleşiyor.

Bu sadece biyolojik bir mesele değil.

Bu kültürel bir bombardıman.

8 yaşındaki bir çocuk:

- Sosyal medyada yarı çıplak bedenler görüyor
- Müstehcen şarkı sözleri duyuyor
- Cinsellik çağrışımlı esprilere maruz kalıyor

Sonra biz şaşırıyoruz:

"Niye çocuklar erken olgunlaşıyor?"

Aslında olgunlaşmıyorlar.

Yaralanıyorlar.

Zihinleri kaldırabileceğinden fazla yük taşıyor.

Bu da ileride şunlara yol açıyor:

- Doyumsuzluk
- Dikkat dağınıklığı
- Bağlanma problemleri
- Sürekli onay ihtiyacı

Ama sistem için sorun yok.

Çünkü yaralı insan daha kolay yönlendirilir.

Beden Bir Emanet mi, Mülk mü?

"Benim bedenim benim kararım" sloganı şu varsayıma dayanır:
Beden sana aittir.
Peki gerçekten öyle mi?
Bir insan kalbinin atışını durdurabiliyor mu?
Hücresini kendi isteğiyle yaratabiliyor mu?
DNA'sını seçebiliyor mu?
Hayır.
O zaman daha doğru cümle şu olabilir:
Bedenim bana emanet.
Emanet olan şeyde mutlak tasarruf olur mu?
Emanet, korunması gereken şeydir.
Kullanılıp tüketilecek şey değildir.
Din tam da bunu söyler.
Beden senin malın değil.
Sana verilen bir sorumluluk.

Çıplaklık Kime Hizmet Ediyor?

Çok kritik bir soru:
Çıplaklık kime kazandırıyor?
Gerçekten bireye mi?
Yoksa:

- Kozmetik sektörüne
- Moda devlerine
- Porno endüstrisine
- Reklam şirketlerine

mi?

Bir düşün…

Eğer çıplaklık özgürlük olsaydı, neden bu kadar büyük bir pazar haline geldi?

Özgürlük satılan bir şey midir?

Satılıyorsa, orada özgürlük değil, ticaret vardır.

Teşhir Kültürü Neden Özsaygıyı Düşürür?

Sistem sana şunu fısıldar:

"Değerin, ne kadar beğeni aldığın kadardır."

Bu çok sinsi bir tuzaktır.

Çünkü:

Beğeni = geçici

Dış görünüş = zamanla değişen

Yani insan değerini çürüyen bir zemine bağlamış olur.

Bugün beğenilirsin.

Yarın yaşlanırsın.

Sonra ne olacak?

Boşluk.

Depresyon.

Anlam kaybı.

Oysa din der ki:

Değerin, yaratılmış olmandan gelir.

Sabit.

Like sayısından bağımsız.

Örtünme Baskı mı, Koruma mı?

Örtünme denince hemen "baskı" kelimesi devreye sokuluyor.

Ama kimse şunu sormuyor:

Her sınır baskı mıdır?

Trafik kuralları baskı mı?
İlaç dozu baskı mı?
Elektrik kablosundaki yalıtım baskı mı?
Hayır.
Sınır, çoğu zaman güvenliktir.
Din, örtünmeyi kadını veya erkeği değersizleştirmek için değil, değerli olduğu için emreder.
Değerli olan korunur.

Çıplaklık Cesaret mi, Kolaycılık mı?

Gerçek cesaret şudur:
Kendini bedeninle değil, karakterinle var edebilmek.
Bedenini sergilemek kolaydır.
Herkes yapabilir.
Ama:
Ahlaklı kalmak,
Nefsine sınır koymak,
Akıntıya karşı yüzmek…
İşte bunlar zordur.
Zor olan değerlidir.

Eğer gerçekten her şey senin kararın olsaydı…

Neden aynı kıyafetler moda oluyor?
Neden aynı estetik anlayışı yayılıyor?
Neden aynı beden tipleri kutsanıyor?
Demek ki karar sandığımız şeylerin çoğu bize ait değil.
Belki de asıl özgürlük şudur:
Sana sunulanı sorgulayabilmek.
Ve belki seçkin olmak da tam olarak budur.

Herkes soyunurken sen düşünüyorsan…
Herkes teşhir ederken sen saklıyorsan…
Herkes alkışlarken sen susuyorsan…
Belki de gerçekten farklısındır.

9

Hint Öğretilerini Cilalayıp Pazarlamak

Son yıllarda etrafına dikkatlice bakarsan garip bir manzara görürsün.

Bir yanda "hiçbir dine inanmıyorum" diyen insanlar…

Öte yanda meditasyon kampları, yoga retreatleri, enerji taşları, çakra açma seansları, spiritüel koçlar…

Yani aslında şuna şahit oluyoruz:

Din yok ama maneviyat var.

Tanrı yok ama evren var.

Vahiy yok ama enerji var.

Bu bir çelişki mi?

Hayır.

Bu, insanın fıtratının inkâr edilememesidir.

İnsan inanmak ister.

İnsan bağlanmak ister.

İnsan anlam ister.

Ama modern insanın şöyle bir problemi var:

Bedel ödemek istemiyor.

İşte Hint öğretilerinin cilalanıp pazarlanmasının asıl sebebi burada başlıyor.

Kolay Maneviyat Arayışı

Din şunu söyler:

- Nefsini terbiye et
- Hatalarını kabul et
- Sorumluluk al
- Sınır koy
- Sabret

Hint mistisizmi ise modern versiyonuyla şunu fısıldar:
"Zaten mükemmelsin."
"İçindeki tanrısallığı keşfet."
"Hiçbir şey yanlış değil."
"Her şey olması gerektiği gibi."
Hangisi daha hoş?
Açık konuşalım.
İkincisi.
Çünkü insan egosuna dokunmaz.
Aksine okşar.
Kim kendisine "hatasızsın" denmesini istemez ki?

Aydınlanma Paket Haline Gelince

Bugün aydınlanma artık bir ürün.
Hafta sonu kampı: Aydınlan.
3 günlük inziva: Şifalan.
Online kurs: Bilincini yükselt.
Sanki internet paketi alır gibi…
Oysa gerçek maneviyatın doğasında şunlar vardır:

- Uzun süreç
- İç mücadele
- Gözyaşı
- Pişmanlık
- Değişim

Bunlar satılmaz.
Bunlar emek ister.
Pazarlanamaz.
O yüzden sistem daha kolay olanı seçer.

Hint Öğretileri Neden Özellikle Seçiliyor?

Çünkü çoğu Hint öğretisi:

- Net bir ahlak sistemi koymaz
- Günah kavramı içermez
- Hesap günü öğretmez
- Sınır çizmez

Bu modern insana çok uygundur.
İstediğini yap,
Sonra meditasyon yap,
Sonra "arınmış" sayıl.
Bu formül inanılmaz caziptir.

Reenkarnasyon Masalı

Birçok kişi reenkarnasyonu "umut verici" bulur.
"Bu hayat olmadıysa öbüründe denerim."
Kulağa güzel geliyor.

Ama aslında büyük bir erteleme mekanizmasıdır.
Din der ki:
Bu hayat tek şansın.
Hint mistisizmi der ki:
Sonsuz deneme hakkın var.
Hangisi insanı daha ciddi yaşatır?

"Evren" Kavramının Yeni Tanrıya Dönüşmesi

Bugün insanlar şunu söylüyor:
"Allah'a inanmıyorum ama evrene inanıyorum."
Peki evren ne yapıyor?
Duyuyor mu?
Cevap veriyor mu?
İrade sahibi mi?
Hayır.
Ama insana Tanrı fikrinin verdiği boşluğu dolduracak kadar mistik.
Yeni Tanrı: Evren.
Ama kuralsız Tanrı.

Enerji Söylemi ve Bilim Maskesi

Birçok spiritüel akım bilim kelimeleri kullanır:
Frekans
Titreşim
Kuantum
Bilinç seviyesi
Bunlar kulağa bilimsel gelir.
Ama çoğu zaman içi boştur.
Bilim kavramları, mistik masallara makyaj yapmak için

kullanılır.

Nefsini İlâh Edinmek

Bu öğretilerin merkezinde şunlar vardır:
"İçindeki sese güven."
"Kalbin ne istiyorsa onu yap."
Peki kalp her zaman doğruyu mu ister?
İnsan içinden gelen her dürtüyü kutsal sayarsa ne olur?
Ortaya sınır tanımayan bir ego çıkar.
Din tam tersini söyler:
Her içinden gelen hakikat değildir.

Neden İslâm Zor Geliyor?

Çünkü İslâm:

- Eğilmeyi öğretir
- Teslimiyeti öğretir
- Kul olduğunu hatırlatır

Modern insan ise kul olmak istemiyor.
Tanrı olmak istiyor.
Hint mistisizmi bu arzuyu besler:
"Sen zaten ilahî bir varlıksın."

Ego için bundan daha güzel bir cümle var mı?

Şunu düşünmeni istiyorum:
Eğer bu öğretiler gerçekten insanı huzura ulaştırsaydı…
Neden bu akımların en yoğun olduğu ülkelerde depresyon,

uyuşturucu ve intihar oranları bu kadar yüksek?

Belki sorun öğretilerin kendisindedir.

Belki insan, fıtratına uygun olmayan bir maneviyatla oyalanıyordur.

Ve belki gerçek huzur, cilalı paketlerde değil…

Yaratan'a yönelmekte gizlidir.

10

İbrahimi Dinlerin Derdinin Daha Gerçek Olması

İnsanlığın derdi yeni değil.
Sadece ambalajı değişiyor.
Binlerce yıl önce de insan şunu soruyordu:
Ben kimim?
Nereden geldim?
Niye yaşıyorum?
Ölünce ne olacak?
Bugün de aynı sorular soruluyor.
Ama modern insanın bir farkı var:
Soruları seviyor.
Cevapları sevmiyor.
Çünkü cevap, sorumluluk getirir.
İşte İbrahimi dinler tam olarak burada rahatsız edicidir.
Çünkü net konuşur.
Kaçamak yapmaz.

İnsan Merkezli Öğretiler mi, Hakikat Merkezli Vahiy mi?

Birçok modern öğreti şunu yapar:
İnsanı merkeze koyar.
"Sen değerlisin."
"Sen özelsin."
"Sen merkezdesin."
İbrahimi dinler ise şunu söyler:
Merkezde sen değilsin.
Merkezde Allah var.
Bu cümle küçük gibi görünür ama bütün dünya görüşünü değiştirir.
Çünkü merkezde sen varsa:
Her şey sana hizmet etmelidir.
Merkezde Allah varsa:
Sen O'na göre yaşarsın.
Hangisi daha zor?
Elbette ikincisi.
Ama hangisi daha gerçek?

İbrahimi Dinlerin Ortak Derdi

Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'an'ın ortak bir ana teması vardır:
İnsan azgındır.
İnsan unutkandır.
İnsan kendini ilahlaştırmaya meyillidir.
Bu çok sert bir tespit.
Ama tarihe bakınca doğru olduğu görülür.
Firavunlar çıktı.
Nemrutlar çıktı.
Putlar dikildi.

İdeolojiler kutsandı.
İnsan her çağda kendine tapacak bir şey buldu.
İbrahimi dinlerin derdi şudur:
İnsanı putlaştırmaktan kurtarmak.

Günah Kavramının Gerçekçi Oluşu

Modern kültür "günah" kelimesinden hoşlanmaz.
Çünkü günah demek:
Hata yaptın demektir.
İbrahimi dinler insanı melek gibi sunmaz.
İnsan zayıftır der.
İnsan yanılır der.
İnsan düşer der.
Ama şunu da ekler:
Tövbe kapısı açıktır.
Bu inanılmaz derecede gerçekçi bir bakıştır.
Çünkü insanın pratiğine uygundur.

Kötülük Sorusu ve Netlik

Birçok spiritüel akım şunu söyler:
"Kötülük aslında bir illüzyon."
Bu, kulağa hoş gelir.
Ama bir çocuğa tecavüz edildiğinde,
bir kadın öldürüldüğünde,
bir masum bombalandığında…
Buna "illüzyon" diyebilir misin?
İbrahimi dinler der ki:
Kötülük gerçektir.
Zulüm gerçektir.

Ve hesabı vardır.
Bu, insanın vicdanına daha uygundur.

Hesap Günü: Rahatsız Edici Ama Adil

İbrahimi dinlerin en rahatsız edici öğretisi şudur:
Hesap vereceksin.
Modern insan bunu sevmez.
Çünkü kimseye hesap vermek istemez.
Ama şunu düşün:
Eğer hesap yoksa…
Hitler ile masum çocuk aynı sona mı gidiyor?
Bu adalet midir?
İbrahimi dinler der ki:
Hayır.
Herkes yaptığının karşılığını alacak.
Bu fikir rahatsız edicidir.
Ama adildir.

İbrahimi Dinler İnsanla Pazarlık Yapmaz

Modern öğretiler çoğu zaman insanla pazarlık yapar:
"Biraz şöyle yap, biraz böyle yap."
İbrahimi dinler net konuşur:
Şu helal.
Bu haram.
Şu doğru.
Bu yanlış.
Gri alanlar olabilir.
Ama ana çerçeve nettir.
Netlik insana yük getirir.

Ama aynı zamanda yön verir.

Acının Anlamı

Modern öğretiler acıyı yok saymaya çalışır.
"Hemen şifalan."
"Hemen pozitife geç."
İbrahimi dinler acıyı inkâr etmez.
Der ki:
Dünya imtihandır.
Acı vardır.
Sınav vardır.
Ama boşa değildir.
Bu, insanın yaşadığı trajedileri daha anlamlı kılar.

Neden Bu Kadar Çok Saldırı Var?

Bir soru:
Neden özellikle İbrahimi dinlere bu kadar saldırı var?
Neden başka öğretiler bu kadar rahatsız etmiyor?
Çünkü İbrahimi dinler:
İnsanın egosuna dokunur.
"Sen kul'sun" der.

Bu cümle modern zihniyet için ağırdır.

Belki de İbrahimi dinlerin derdi daha gerçek olduğu için zor.
Çünkü gerçekler genelde zordur.
Ama şunu düşün:
Bir öğreti seni sürekli rahatlatıyorsa…
Belki de seni uyutuyordur.

Bir öğreti seni rahatsız ediyorsa…
Belki de seni uyandırıyordur.
Seçim senin.

11

Arayışın Kaynağının Varoluşsal Bir Dert Olması

Şunu fark ettin mi?
İnsan hiçbir zaman "tamam, oldum" demiyor.
Bir hedefe ulaşıyor…
Bir süre mutlu oluyor…
Sonra içini yine bir huzursuzluk kaplıyor.
Yeni bir hedef.
Yeni bir anlam arayışı.
Yeni bir yol.
Bu döngü hiç bitmiyor.
Çünkü insanın derdi sadece daha iyi bir hayat değil.
İnsanın derdi, anlam.
Bu çok kritik.
İnsan açlığa bir süre dayanır.
Susuzluğa da.
Ama anlamsızlığa uzun süre dayanamaz.

Varoluşsal Boşluk Nedir?

Psikolojide buna "varoluşsal boşluk" denir.
İnsan şunu hisseder:
"Bir şey eksik ama ne olduğunu bilmiyorum."
Bu eksiklik maddi değildir.
Daha büyük evle dolmaz.
Daha iyi arabayla dolmaz.
Daha çok para ile dolmaz.
Çünkü boşluk ruhsaldır.
Modern dünya bu boşluğu bastırmak için insana sürekli meşguliyet sunar:

- Sosyal medya
- Dizi
- Oyun
- Alışveriş
- Eğlence

Ama bastırmak, çözmek değildir.
Gece yastığa başını koyduğunda yine gelir.
Sessizce.

İnsan Neden Bu Kadar Çok Yol Değiştirir?

Bugün biri meditasyon yapıyor.
Yarın tarot baktırıyor.
Öbür gün astrolojiye sarılıyor.
Sonra tasavvufa ilgi duyuyor.
Sonra ateist oluyor.
Sonra agnostik.

Dışarıdan bakınca tutarsızlık gibi görünüyor.
Aslında tutarsızlık değil.
Arayış.
İnsan doğru kapıyı bulmaya çalışıyor.
Ama çoğu zaman karanlıkta.

Arayışın Altında Yatan Asıl Soru

İnsan şunu soruyor:
"Ben sadece etten kemikten bir şey miyim?"
Eğer öyleyse hayat çok anlamsız.
Doğ, büyü, çalış, yaşlan, öl.
Bitti.
Bu senaryo insanın ruhuna ağır gelir.
O yüzden insan içten içe şunu bilmek ister:
"Ben bundan daha fazlasıyım."
Bu his tesadüf değildir.

Fıtrat Hafızası

İslam buna fıtrat der.
İnsanın içine yerleştirilmiş bir yönelim.
Allah'ı arama eğilimi.
Bu eğilim bastırılabilir.
Ama yok edilemez.
O yüzden kendine "ateistim" diyen birçok insan bile:

- Anlam arar
- Değer arar
- Amaç arar

Sadece adını koymak istemez.

Arayış Neden Acı Verir?

Çünkü arayış, insanı konfor alanından çıkarır.
Sorular sorarsın.
Şüphe edersin.
Çelişkiler görürsün.
Bu sancılıdır.
Ama doğum da sancılıdır.
Arayış, zihinsel bir doğumdur.

Kaçış mı, Arayış mı?

Herkes arıyor gibi görünür.
Ama herkes gerçekten aramıyor.
Bazıları sadece kaçıyor.
Acıdan kaçıyor.
Sorumluluktan kaçıyor.
Hesaptan kaçıyor.
Gerçek arayış şunu içerir:
"Bulursam bedel ödeyeceğim."
Bu cesaret ister.

Modern Dünyanın Sahte Çözümleri

Modern dünya şunu der:
"Kendini sev yeter."
Kendini sevmek güzel.
Ama yeterli değil.
Çünkü soru şu:

Sevdiğin "sen" kimsin?
Eğer nefsinse, bu seni kurtarmaz.

Arayışın Doğru Adresi

İnsan sonsuzu ister.
Ama sonlu şeylerle doldurmaya çalışır.
Bu çelişki bitmez.
Sonsuzu isteyen kalbin adresi sonsuzdur.
Yani Allah.

Belki de seni rahatsız eden şey:

Bir şeylerin yolunda gitmemesi değil.
Belki de seni rahatsız eden şey:
Asıl evinde olmaman.
Dünya, kalbin evi değildir.
Misafirhanedir.
Bu düşünce ağır gelebilir.
Ama belki de gerçektir.

12

Ateist, Deist ve Agnostik Figürlerin "Popi Abi" Kavramıyla Gazlanması

Şunu hiç fark ettin mi?
Bir insan çıkıyor.
Sakin konuşuyor.
Biraz felsefi kelime kullanıyor.
Araya bilimsel terimler serpiştiriyor.
Dine eleştirel yaklaşıyor.
Ve bir anda oluyor sana:
"Abi ya, adam efsane."
Bu noktada kimse şunu sormuyor:
Söyledikleri doğru mu?
Sadece şuna bakılıyor:
Tarzı hoş mu?
İşte "Popi Abi" dediğimiz kavram tam burada doğuyor.

Popi Abi Kimdir?

Popi Abi:

- Çok okuduğunu ima eder
- Net konuşur gibi yapar
- Emin ton kullanır
- Alaycıdır
- Dine mesafelidir

Bu kombinasyon modern gençlik için çok çekicidir.
Çünkü "cool" durur.

Neden Özellikle Dine Mesafeli Olanlar Parlatılıyor?

Çünkü sistem şunu sever:
Sorgulayan ama sınır tanımayan insan.
Dine mesafeli figür:

- Hesap fikrini zayıflatır
- Haram-helal çizgisini bulandırır
- Herkesin kafasına göre yaşamasını normalleştirir

Bu, tüketim sistemine uygundur.

Karizma Bilgiden Daha Etkili

Psikolojik bir gerçek:
İnsanlar çoğu zaman hakikate değil, karizmaya bağlanır.
Birisi doğruyu söylüyor olabilir ama sıkıcıysa dinlenmez.
Birisi yanlış söylüyor olabilir ama karizmatikse izlenir.

Popi Abi genelde ikincidir.

Slogan Cümlelerin Büyüsü

"Dinler insan uydurmasıdır."
"Bilim varken Tanrı'ya gerek yok."
"Ahlak için dine ihtiyaç yok."
Bunlar slogan cümlelerdir.
Kısa.
Keskin.
Havalı.
Ama derin değildir.

Eleştirmek Bilgelik midir?

Modern dünyada eleştirmek otomatik olarak "zeki olmak" sayılıyor.
Bir şeyi yıkıyorsan, alkış alıyorsun.
Ama şu soru sorulmuyor:
Yerine ne koyuyorsun?
Popi Abi genelde yıkar.
Ama inşa etmez.

Genç Zihinler Neden Hızlı Etkilenir?

Çünkü gençlik kimlik arayışı dönemidir.
Bir yere ait olmak ister.
Popi Abi şunu sunar:
"Sen bizdensin. Sen de uyanıksın."
Bu, egoyu besler.

İnançsızlık Neden Cesaret Gibi Sunuluyor?

Çünkü çoğunluğa karşı gibi gösteriliyor.
Oysa bugün birçok ortamda inançlı olmak daha zordur.
Ama Popi Abi anlatısında roller ters çevrilir.

Popülerlik Hakikatin Ölçüsü mü?

Bir videonun milyon izlenmesi, doğru olduğu anlamına gelmez.
Ama zihin böyle çalışmaz.
"Bu kadar insan izliyorsa vardır bir şey."
Bu bir safsatadır.

Belki de asıl soru şu:

Bir insanı neden örnek alıyoruz?
Bilgeliği için mi?
Yoksa bize hoş hissettirdiği için mi?
Seçkin olmak…
Hoşumuza gideni değil,
Doğruyu aramaktır.

13

Dininin Sınırında Gezenlerin Hadis İnkarcılarına Koşması

Bazı insanlar vardır.
Kendine "ateist" demez.
"Dinden çıktım" da demez.
Ama İslam'ın temel yapı taşlarından biri olan hadisleri reddeder.
Neden?
Çünkü bu, psikolojik olarak daha konforludur.
Tam kopuş korkutucudur.
Ama "yarım kopuş" güvenli hissettirir.
İnsan kendine şunu diyebilir:
"Ben hâlâ Müslümanım."
Ama aslında dini, içini boşaltarak yeniden tanımlamıştır.

Hadisler Neden Rahatsız Eder?

Çünkü hadisler detay verir.
Kur'an genel çerçeveyi çizer.
Hadisler pratiği öğretir.

Namaz nasıl kılınır?
Oruç nasıl tutulur?
Ahlak nasıl yaşanır?
Hadisler olmadan din, soyut bir felsefeye dönüşür.
Ve soyut din, insana çok uygundur.
Çünkü soyut olanı herkes kendi keyfine göre yorumlar.

Sorun Hadisler mi, Sınırlar mı?

Birçok insan "hadisler problemli" der.
Ama biraz kazıyınca şunu görürsün:
Asıl problem hadislerin getirdiği sınırlar.
Faiz yasağı.
Zina yasağı.
İçki yasağı.
Mahremiyet ölçüsü.
Bunlar modern hayata terstir.
O zaman ne yapılır?
Kaynağı hedef al.
Hadisi düşür, sınır da düşsün.

Hadis İnkarcılığı Psikolojisi

Bu yaklaşım çoğu zaman şuradan beslenir:
"Ben Allah'a inanıyorum, bana bu yeter."
Bu cümle ilk bakışta dindar gibi durur.
Ama eksiktir.
Çünkü Allah'a inanmak, O'nun gönderdiği sistemi kabul etmeyi de içerir.
Kur'an, Peygamber'i örnek almayı emreder.
Peygamber'in örnekliği hadissiz nasıl bilinecek?

Modern İnsanın Pazarlık İsteği

Modern insan şunu ister:
Allah var olsun.
Ama karışmasın.
Hadisler karışır.
Detay verir.
Sınır koyar.
Bu yüzden rahatsız eder.

Seçmece Din

Hadisler reddedilince ortaya şu çıkar:
Kişisel İslam.
Herkesin kendi İslam'ı.
Bu da fiilen dinin parçalanmasıdır.

Akademik Eleştiri ile İnkar Arasındaki Fark

Hadis ilmi zaten eleştireldir.
Zayıf hadis vardır.
Uydurma hadis vardır.
Sahih hadis vardır.
Ama bu ilmi bir süreçtir.
Topluca reddetmek ilim değildir.
Kolaycılıktır.

Belki de hadis inkârcılığı, bir inanç problemi değil…

Bir teslimiyet problemidir.
Çünkü teslim olmak zordur.
Ama şunu da düşün:
Sınırı olmayan din,
Seni nereye götürür?

14

Dini Eğip Bükerek Modernize Etmeye Çalışmak

Bir insanın "Ben inanmıyorum" demesi, en azından nettir.
Ama şunu demesi:
"Ben inanıyorum ama…"
İşte asıl tehlikeli cümle budur.
Çünkü o "ama"dan sonra din yavaş yavaş erimeye başlar.

Modernize Etmek mi, Uydurmak mı?

Modernize etmek kulağa güzel gelir.
Güncellemek gibi.
Ama din söz konusu olduğunda şu soruyu sormak gerekir:
Güncelleyen kim?
Allah mı?
Yoksa zamana uymak isteyen insan mı?
Eğer din Allah'tan gelmişse…
Onu güncelleyecek merci kim olabilir?

Sorun Zaman mı, Biz miyiz?

Birçok kişi şunu söyler:
"O zamanın şartları başkaydı."
Bu cümle bazen doğrudur.
Ama çoğu zaman kaçış cümlesidir.
Çünkü mesele genellikle şudur:
Ben bu hükmü yaşamak istemiyorum.
Bu kadar basit.
Ama insan dürüstçe bunu söylemek yerine:
"Hüküm eskidi." demeyi tercih eder.

Rahatsız Eden Ayetler

Bazı ayetler insanı rahatsız eder.
Çünkü sınır koyar.
Modern insan sınırsızlık ister.
O zaman ne yapılır?
Ayetler eğilip bükülür.
Anlamı sulandırılır.
Netlik kaybolur.

Din Esnek mi, Biz mi Esniyoruz?

İslam'da kolaylık vardır.
Ama gevşeklik yoktur.
Kolaylık başka şeydir.
Sınırların yok edilmesi başka.
Bu ikisi sık sık karıştırılır.

Modern Akla Uydurulmuş İslam

Ortaya şöyle bir din çıkar:
Namaz şart değil.
Oruç niyet meselesi.
Faiz aslında o kadar da kötü değil.
Mahremiyet çağ dışı.
Bu, İslam değil.
Bu, modern insanın rahat ettiği bir kopyadır.

Dini Yumuşatınca Ne Olur?

Kısa vadede huzur olur.
Uzun vadede boşluk.
Çünkü din artık insanı dönüştürmez.
Sadece rahatlatır.

Belki de sorun dinin sertliği değil…

Bizim zayıflığımızdır.
Ve belki de asıl cesaret şudur:
Zamana dini uydurmak değil…
Kendimizi hakikate uydurmak.

15

Teslim Olamamak Nefsin Kronik Sorunu mu?

Neden inanmak yetmiyor?
Birçok insan Allah'ın varlığına inanıyor.
Ama teslim olmuyor.
Peygamber'in hak olduğuna inanıyor.
Ama yaşamıyor.
Kur'an'ın doğru olduğunu kabul ediyor.
Ama yönelmiyor.
Demek ki sorun bilgi eksikliği değil.
Sorun başka bir yerde.
Sorun, nefs.

Nefs Nedir?

Nefs, insanın "ben" dediği merkezdir.
İstemek.
Arzulamak.
Haz almak.
Üstün olmak istemek.

Nefs kötü değildir.
Ama başıboş bırakılırsa zalim olur.
Çünkü nefsin fıtratında şunu vardır:
Yönetilmek istemez.
Yönetmek ister.

Teslimiyet Ne Demek?

Teslimiyet çoğu insanın zihninde yanlış canlanır.
"Pasiflik" gibi.
Oysa teslimiyet:
Ben Allah'tan daha iyi bilemem demektir.
Bu çok ağır bir cümledir.
Çünkü insan kendini çok akıllı zanneder.

Nefs Neden Teslim Olmak İstemez?

Çünkü teslim olmak, tahtan inmektir.
Ben merkezli evren yıkılır.
Taht boşalır.
Ve insan için bundan daha korkutucu bir şey yoktur.

Kontrol İllüzyonu

Modern insan her şeyi kontrol etmek ister.
Plan.
Takvim.
Hedef.
Performans.
Teslimiyet ise şunu söyler:
Her şey senin elinde değil.

Bu, egoya tokattır.

İtaat Kelimesinin Kötülenmesi

Modern kültür itaati kölelik gibi sunar.
Oysa herkes bir şeye itaat eder.
Paraya.
Trendlere.
Algoritmaya.
Patrona.
Mesele itaat edip etmemek değil.
Kime itaat ettiğindir.

Teslimiyet Güçsüzlük mü?

Hayır.
Gerçek güç şudur:
Kendi nefsine hayır diyebilmek.
Bu, en zor iştir.

Teslim Olamayanın Yaşadığı Çatışma

Kalbi ister.
Nefs engeller.
Bu iç savaş insanı yorar.
Ve çoğu insan bu yorgunluğu dindirmek için dini yumuşatır.

Belki de sorun şudur:

Allah'a inanmıyoruz değil.
Kendimize fazla inanıyoruz.
Ve belki de gerçek kurtuluş, şurada başlıyor:
"Ben bilmiyorum."

16

Emrolunduğu Gibi Dostoğru Ol

Bu çağın en büyük problemi şudur:
Herkes doğruyu biliyor.
Ama kimse doğruyu yaşamak istemiyor.
Bilgi çağındayız.
Her şey elimizin altında.
Ayetler bir tık uzakta.
Hadisler bir tık uzakta.
Tefsirler, kitaplar, sohbetler…
Sorun bilgisizlik değil.
Sorun isteksizlik.

Dosdoğru Olmak Ne Demek?

Dosdoğru olmak, kusursuz olmak demek değildir.
Hata yapmayacaksın anlamına gelmez.
Dosdoğru olmak şudur:
Düştüğünde kalkmak.
Yanıldığında kabul etmek.
Yanlışı savunmamak.

Bu çok zor.
Çünkü insan egosu özür dilemeyi sevmez.

Dürüstlüğün Bedeli

Dosdoğru olursan:
Herkes seni alkışlamaz.
Hatta çoğu zaman yalnız kalırsın.
Çünkü sistemle uyumlu olmazsın.
Akıntıya karşı yüzersin.
Ve akıntıya karşı yüzen insan yorulur.
Ama yönünü kaybetmez.

Çifte Standarttan Kurtulmak

Modern insanın en büyük hastalığı:
Başkası yapınca yanlış,
Ben yapınca normal.
Dosdoğru olmak, bu çifte standardı terk etmektir.
Kendine karşı da adil olmaktır.

Küçük Tavizler Büyük Çöküşler Doğurur

Kimse bir anda tamamen bozulmaz.
Önce küçük taviz.
Sonra biraz daha.
Sonra alışma.
Sonra normalleşme.
Dosdoğru olmak, baştan sınır koymaktır.

İstikrarın Önemi

Ara sıra iyi olmak yetmez.
Ara sıra namaz kılmak,
Ara sıra doğru olmak…
Yetmez.
Dosdoğru olmak, süreklilik ister.

Samimiyet Her Şeyin Anahtarı

Allah mükemmel kul istemez.
Samimi kul ister.
Samimi olan düşer.
Ama kalkar.
Bahane üretmez.

Seçkin Kimdir?

Kitabın başına dönelim.
Seçkin kimdi?
En zeki olan mı?
En entelektüel olan mı?
Hayır.
Seçkin olan:
Doğruyu bildiği halde eğip bükmeyendir.
İşine gelmese de doğruyu savunandır.

Popüler olmayı değil, haklı olmayı seçendir.

Belki bu kitap seni rahatsız etti.
Bu iyi bir şey.
Çünkü uyanmak rahatsız eder.
Belki bazı yerlerde kızdın.
Bu da iyi.
Çünkü kalbine dokunmuş demektir.
Şunu bil:
Hakikat konforlu değildir.
Ama özgürleştirir.
Ve belki de gerçek seçkinlik şudur:
Kalabalığın tersine yürüyebilmek.
Emrolunduğun gibi…
Dosdoğru olabilmek.
En doğrusunu Allah bilir.